

‘Hooggeachte Heer! Daar ben ik nu eindelijk te Lochem’

Cees Derlagen

Een echt kunstenaarsdorp is Lochem nooit geworden. Toen halverwege de negentiende eeuw schilders hun ateliers in de stad verlieten en naar buiten trokken, ontstonden op het toen veelal nog ongerepte platteland her en der kleine koloniën van gelijkgestemde kunstenaars. Sommige dorpen als Bergen, Oosterbeek en het Gooise Laren en kleine steden als Veere en Hattem bleken een grote aantrekkingskracht te bezitten en hebben nog steeds de reputatie van kunstenaarsdorp of kunstenaarsstadje. Lochem zou mede dankzij de schilder Gerard Bilders in dit rijtje zeker gepast hebben.

Lochem en de omgeving leken in allerlei opzichten te voldoen aan de voorwaarden die de romantische kunstenaars destijds, vaak onbewust, stelden aan een plek waar zij zich wilden ’begraven’¹. Was Lochem omstreeks 1850-1860 niet een schilderachtig oud stadje gelegen in een nog woeste leegte van heidevelden en uitgestrekte landerijen met voornamelijk buitenplaatsen en eenvoudige hofsteden, waar de nieuwe tijd nog niet was aangebroken? Maar helaas was ook in Lochem de kentering der tijden te bespeuren. Duidelijker dan Hartman, de gemeentesecretaris van Lochem, het in 1864 in de *Vaderlandsche Letteroefeningen* deed, valt het begin van de nieuwe tijd in ons stadje en het landschap eromheen nauwelijks te beschrijven.

De Achterhoek is geen achterhoek meer; uitvindingen en ontdekkingen op het gebied van stoom en nijverheid, verbindingen met andere streken, door het aanleggen van goede wegen en het daarstellen van andere middelen van gemeenschap, hebben den Achterhoek opgebeurd uit zijn verachterden toestand. Ja, de nijverheid heeft hier juist een harer voornaamste zetels opgeslagen. Een tak van ons volksbestaan bloeit hier op eene wijze, zoo als men die elders in ons land en op vele plaatsen in het buitenland te vergeefs zoekt. Wij bedoelen de weverijen en spinnerijen, de callicotfabrieken en linnenbleekerijen, die men hier aantreft. De stoom heeft den arbeid vereenvoudigd, de productie vermeerderd en het geproduceerde verbeterd. De oude zandwegen zijn vervangen door goede grindbanen, de logge gevaarten van karren en wagens door elegante rijtuigen en diligences. Hier en daar wordt reeds een kanaal gegraven of worden plannen of middelen besproken, om het getal waterwegen te vermeerderen. En als straks de vurige salamander met zijn rijk bevrachten staart door de vroeger dorre heiden of eenzame zandvlakten trekt, dan is eene schoone toekomst voor den Achterhoek geopend.

Voor de meer spiritueel ingestelde Lochemer bleek het stadje ook veel te bieden te hebben. Hartman gaat verder:

Het is waar, men is er nog niet zóó op de hoogte, van wat men in de haute volée smaak noemt, en eene zonde tegen de etiquette wordt niet met een vonnis van verbanning uit den fatsoenlijken kring gestraft, - de menschen zijn eenvoudig, en daardoor ongekunsteld, - maar zelfs als men zoekt naar kunstmin of zin voor het edele en schoone, zal men er geene vergeefsche pogingen aanwenden. Hier vindt men eene rederijders-kamer, dáár is een muzikgezelschap gevestigd; ginds wordt eene liedertafel aangetroffen, elders is eene vereeniging tot beoefening van letterkunde, enz.

Waarlijk de Achterhoek staat bij velen zeer laag aangeschreven, omdat het oordeel van vader en grootvader op de kinderen en kleinkinderen is overgegaan; maar de streek heeft in de laatste jaren den invloed van den geest des tijds ondervonden, en de ontwikkelings-periode onzer eeuw is ook voor den Achterhoek aangebroken.²

Wellicht zetten juist de tekenen van vooruitgang een rem op de komst van de kunstschilders die zo naarstig op zoek waren naar het primitieve en ongerepte en liep Lochem door zijn kleinsteedsheid zo de kans mis om zich te ontplooien als een echte kunstenaarsdorp.

1 GG, p. 261

2 VL 1864 *Vaderlandsche Letteroefeningen*, 1864, deel 3, p. 209

Gerard Bilders (1838-1865) was een landschapsschilder, die gedreven door de droom van een bijna mystiek Lochem, wel naar Lochem kwam na dat verlangen bijna twee jaar gekoesterd te hebben. Hij had hier in de jaren zestig van de negentiende eeuw de grondlegger kunnen worden van een romantische schilderskolonie die had kunnen wedijveren met Oosterbeek en Nunspeet, om maar twee andere Gelderse kunstenaarsdorpen te noemen. Het is anders gelopen. Lochem viel tegen: het was er saai, al te grootsteeds, het weer was voortdurend slecht in de augustusmaand van het jaar 1862 en er was geen gezelschap dat hem kon inspireren. Kennelijk had hij van zijn schilderende vrienden De Haas of Kruseman van Elten niemand kunnen meetroten en werd zijn verblijf in het logement³ van de norse Meijerink aan de huidige Nieuwstad alleen enigszins opgevrolijkt door de aanwezigheid van diens dochter Henrietta, door Bilders 'Jette met het kneveltje' genoemd en over wie wij straks te spreken komen.

Het is dus niet verwonderlijk dat de schilderkunstige oogst in Lochem zeer bescheiden was, al kan het prachtige schilderijtje *Bosvijver met eenden* uit 1862, dat in het Rijksmuseum te Amsterdam hangt, zijn ontstaan te danken hebben aan Bilders' verblijf in het naargeestige Lochem. Het valt aan te nemen dat hij hierin de indruk van een overweldigende zonsondergang verwerkte, waarvan sprake is in de brief aan zijn mecenas Johannes Kneppelhout.⁴

Gerard Bilders, *Bosvijver met eenden*, 1862, Rijksmuseum Amsterdam

Ook *Hulshorst bij Lochem*, een tekening in zwart krijt, herinnert aan zijn verblijf in Lochem, evenals wellicht zijn olieverfschilderij *Zomermiddag op het boerenland*.⁵ Een schilderij dat qua thematiek en uitvoering veel gelijkenis vertoont met dit werk dat Bilders enige jaren eerder vervaardigde en op de volgende pagina wordt weergegeven.

3 Zie kadertekst Het Wapen van Amsterdam

4 GG, p. 332

5 GG, p. 158

Gerard Bilders, Koeien in een zomers landschap, ca. 1860

Over de rol die Lochem in zijn leven en werk speelde, zowel het verlangen naar een verblijf hier als de botsing met de weerbarstige realiteit, zijn we goed ingelicht door de brieven en het dagboek van de schilder, die ook begiftigd was met een groot talent als schrijver.

De briefwisseling met zijn steenrijke mecenas Johannes Kneppelhout en ook het dagboek van Bilders hebben jarenlang een bestaan in het verborgene geleid. Eerst in 1974 zorgde de bloemlezing *Vrolijk versterven* van Wim Zaal ervoor, dat de betekenis van Gerard Bilders als schilder, maar ook als schrijver, in brede kring werd erkend. Toen zal ook een enkele lezer van de bloemlezing van Zaal, zeker een Lochemer, bij het volgende brieffragment van 1 juli 1862, hetzij instemmend, hetzij verbaasd, het hoofd hebben bewogen.

Johannes Kneppelhout had hem aangeraden een studiereis naar Dresden te maken, maar Bilders gaf de voorkeur aan Parijs, hetgeen geen genade kon vinden in de ogen van Bilders' geldschiet: een gevaarlijke stad, die artistiek niet kan tippen aan Dresden. Dan maar Lochem, dacht Bilders, en hij vermeide zich in een romantisch verblijf in het exotische Lochem, waar hij inspiratie zou vinden in het met koeien – zijn lievelingsobjecten - gestoffeerde schilderachtige landschap:

'Mijn droomerijen zijn dramatische voorstellingen, waarvan Logchem tegenwoordig het toneel is. Ik ben er eindelijk in geslaagd van dat plaatsje de geringst mogelijke voorstelling te maken en het te bevolken met al die wezens, die de haute volée van dorpen en kleine steden uitmaken en oude wijven heeten, om het even of het mannen of vrouwen zijn. Ik heb de huizen zoo laag mogelijk gebouwd, de gordijnen zo dicht mogelijk toegeschoven, ten einde het enkele kleine kiertje nog brutaal-nieuwsgieriger te maken; ik heb de straten voorzien met de hobbeligste keijen, de dames met onmogelijkste modes en verregaande bemoeizucht, de heeren met verouderde, muurvaste stelregels en leerstelsels en eene sterke verkleefdheid aan gewoonten en gebruiken.

Tot eer der stad en harer inwoners heb ik bijgevoegd eene of andere bijzondere koek- of moppensoort. De actrices in mijne comédie zijn meestal magere, verbruinde, schuwe boerenmeiden, koeijen die ook niet vet zijn, maar ook niet schuw omdat ze altijd honger hebben (...) De natuurverschijnselen, welke ik dagelijks voor oogen heb, maken, dat ik mijn decoratie verwissel door mij Logchem beurtelings te denken bij stortregen, bij stofregen, bij gewonen regen, bij regen met zonneschijn, en eindelijk – Logchem in het verschiet – bij onweersbui, die laatste gezien uit eene diligence waarmede ik naar Amsterdam vlugt.'

Zijn dramatische dromerijen blijken een maand later niet ver bezijden de werkelijkheid te zijn en hij zal zijn verblijf in Lochem beschrijven als een tragedie, waaraan hij blijkens een dagboekantekening terugdenkt 'met ongeveinsden schrik'.⁶

6 GG, p. 451

Opmerkelijk is dat van de Lochemse droom van Bilders al twee jaar eerder, in 1860 dus, sporen te vinden zijn in brieven en dagboek. Zo schrijft hij in juli 1860 dat hij graag eens ‘in de omstreken van Logchem (wil) ronddolen, die heuvelachtig en zanderig zijn, met koeijen als kapstokken, wandelende skeletten’⁷ Tus- sen de zomer van 1860 en die van 1862, waarin hij zijn gedroomde reis naar Lochem ook echt maakte, zat hij niets stil: hij schilderde in Opheusden, logeerde in Utrecht, reisde naar Brussel waar hij voor het eerst plein-air schilderijen van de School van Barbizon zag, verbleef vele maanden in Oosterbeek en maakte een reis naar Genève, waar hij te gast was op het kasteeltje van de ouders van zijn vriend Auguste de Pourtalès, maar kennelijk had hij de Lochemse droom niet laten varen. In augustus 1862 komt het er eindelijk van.

De reis van Amsterdam naar Lochem, die hij op zaterdag 2 augustus 1862 ondernam, moet aardig over- eengekomen zijn met de beschrijving van de eerder genoemde gemeentesecretaris Hartman. Aan te nemen valt dat Gerard Bilders zich per koets met zijn bagage, voornamelijk bestaande uit zijn schilderskist, van de Warmoesstraat waar hij woonde, naar het Weesperpoortstation heeft laten brengen en daar de spoor trein van de Rhijnspoorweg naar Arnhem heeft genomen en daar om één uur in de diligence van Van Gend en Loos heeft plaatsgenomen.

*Wanneer men uit Holland met den spoortrein in Gelderlands hoofdstad is aangekomen en daar plaats genomen heeft in de diligence van van Gend en Loos, die op zijne zijwanden de namen der steden Arnhem - Zutphen - Lin- gen spelt, dan voert deze u weldra door het bevallige Velp, het aangename Dieren en het bekoorlijke Brummen, naar de hoofdstad van het voormalige graafschap Zutphen. Een kwartier voorbij deze stad passeert men nog het liefelijk gelegene Warnsveld, doch nu heeft het natuurschoon opgehouden. Dorre heidevelden zoowel aan zijne regter, als aan zijne linkerhand, nu en dan afgewisseld door een dennenboschje, eene enkele boerenwoning of een eenzaam heerenhuis, -voila tout, wat de weg oplevert. Doch vóór zich uit heeft men een heerlijk verschiet op blaauwende bergen of groene wouden en het verlangen daarheen, doet het onaangename der naaste omgeving vergeten. Daarheen! de diligence brengt er u in een paar uur rijdens. Zie, reeds ontdekt gij boven het bladerrijk geboomte de toren van oud-Lochems veste, weldra hebt gij aan uwe regter hand eene uitspanningsplaats - de Luchter -; nog een paar minuten en gij zijt aan den voet van die heuvels, die zich in de verte als bergen aan u voordeden.*⁸

We mogen wel aannemen dat hij aan het eind van de dag in Lochem vermoeid, maar vol verwachting de gelagkamer van Meijerink van het Wapen van Amsterdam aan wat nu de Nieuwstad heet, heeft betreden en tot zijn vreugde heeft gehoord dat er voor hem een kamer op de verdieping beschikbaar was. De norse Meijerink zal hem voorgegaan zijn, het transport van de zware schilderskist overlatende aan zijn bezwete gast. Zal toen Jette, de dochter van Meijerink, hem al nieuwsgierig hebben nagestaard? Zoveel kunstschild- ers, want zo had Gerard Bilders, de zware kist verklaard, had het logement Het Wapen van Amsterdam in de jaren van zijn bestaan niet geherbergd.

In zijn brief van 4 augustus 1862 aan Johannes Kneppelhout geeft hij zijn eerste, tamelijk enthousiaste, indrukken van Lochem.

‘Daar ben ik nu eindelijk te Lochem. Mijn dromen zijn werkelijkheid geworden en loop op de vreselijke keien en geniet volop de kleine stad. Maar de Amsterdamse modes zijn er toch reeds doorgedrongen, en het is mij nog lang niet aartsvaderlijk genoeg. Verbeeld u, Lochem gaat vooruit: het zal weldra gazlicht hebben! Er is een protestantse kerk, die niets merkwaardigs bevat dan dat het uurwerk van de toren juist lijkt te gaan.(...) Ik ben eergisteren-avond hier aangekomen en kan dus nog weinig zeggen van het landschap en in hoeverre het schil- derachtig is en voor mijn geschikt. Maar het geheel ziet er vrij boomrijk en landelijk uit; het lijkt mij een lieve rustige streek’.

Ook beschrijft hij zijn onrust :

*‘Wie geboren is om te worstelen, heeft (...) ook genoeg te kampen; overal loert dezelfde kwade engel, maar hier slaapt men nog in op de koop toe. Wat is toch die gejaagdheid, die prikkeling, welke men ondervinden kan? (...) Maar nu ben ik in Lochem en moest alleen maar praten over koeijen en bouwland, over de singels en over de mensen’.*⁹

7 GG, p. 264-265

8 VL 1864; ook bij Schuttevâer, De Lochemse samenleving in vroegere generaties, Lochem, 1983.

9 Zaal, p. 111-112

Hij rondt zijn overpeinzingen af met:

*'Ik verwacht hier de Haas en misschien ook Kruseman van Elten. Het is altijd vrolijker tezamen te werken. Ik vraag verschooning voor mijn jeremiaden; ik wil die gewoonte van steunen afwennen; het is zelfzucht in den onaangenaamsten vorm. Ik woon hier in het Wapen van Amsterdam bij Meyerink, maar ik weet niet hoe lang ik hier blijf.'*¹⁰

In zijn dagboek schrijft hij in september 1862 – het citaat is lang, maar voor een Lochemer interessant genoeg - :

September 1862 - O, Lochemse zondagen, wat schijnt gij mij ook na mijn terugkomst onbehagelijk! Gewoonlijk zie ik met een zeker gevoel van spijt op het verleden terug, bedenkende hoe schoon de vervlogen ogenblikken waren en hoe gelukkig ik was. Maar deszelfs sluier heeft u nog niet in een dichterlijk waas gehuld en ik herdenk u nog met ongeveinsde schrik. Ik voel nog, hoe ongezellig ik op die kleine bovenkamer zat, uitzien op de modderige straatweg, over een doorneheg en in een tuin, waar geen appelen aan de bomen hingen en waarin nu en dan een oude dame tevergeefs rondzocht naar bloemen of vruchten.

Ik zie nog die flinke plassen op de weg, die reeds in oppervlakte en diepte door de neerstromende regen toenamen; hoe kinderen en kippen daarin rondploeterden, hoe de boeren hun zondagse broeken van onder hadden omgeslagen en met hoeveel voorzorg en omzichtigheid boerinnen haar grote voeten neerzetten op de droogste plekjes en op de onbevalligste wijze hare rokken optilden. Een enkele huismus had pret in de overvulde goot voor het druilige logement. Ik ben nog onder de onaangename indruk, die het zien van de grijze lucht waarin maar geen beweging wilde komen, op mij maakte.

Iedereen hoopte op het middaguur. Dat zou mooi weer brengen! Maar ach! toen het gewenste uur sloeg, kwamen er veel zwartere wolken uit het noordwesten aanzetten, het werd duisterder, harder kletterde de regen, het schuim dreef over de weg, grote bellen vormden de vallende droppels in de zwellende plassen. Stralen water schoten van de daken, de goten liepen over; het lekte in huis, men greep naar emmers, potten en dweilen; het lichte zomerkleedje van Jette werd slapper; wanhopig fladderde het anders zo goed gesteven rokje om de aardige beentjes. De bladeren der appelbomen waren spiegels geworden en weerkaatsten het bordpapieren grijs des hemels. Iedere boom leek een reusachtige gieter.

(...) De kerk ging uit. Akelig om te zien; alle mensen hadden het land. De vroomste dames waren toen zeker minder vroom; oproerige gedachten moeten in haar opgekomen zijn, omdat haar kousen bespat, haar schoenen bemodderd en haar japonnen slap werden. Maar 's avonds brak een rode gloed door de wolken; een enkele zonnestraal verlichtte het dampende land. Alle mensen waagden zich even buitenshuis. Men wil 's zondags wandelen, trots slijk en natte voeten. Maar Jette had mij opgevrolijkt. Zij had die middag het theegoed in de gelagkamer doen brengen en was er als een huismoeder bij gaan zitten en had het hart van de arme gast gestolen met thee, beschuitjes en een vriendelijke blik. Die goede Jette met het kleine kneveltje! Zij was wel waard, dat ik wat meer aan haar dacht dan aan de regenachtige zondag. Maar zo ondankbaar en ongevoelig is de man, die zich volmaakt verveelt, dat zelfs Jette met haar kneveltje en haar licht zomerkleedje niet in staat is het zondagsgevoel te verbannen.

Als de zon scheen, was het iets anders. Dan werd de hoop op studie bij mij weer levendig; dan liep ik langs straat-, grind- en zandwegen, ongeduldig zoekende en vol verwachting bij het omslaan van een hoek van de weg en het ontdekken van een groep peppels of wat elzestruiken. Maar wat is een hoop, gekoesterd tussen peppels en elzeshout! Zij bleek dan ook dor, zij werd nooit tot werkelijkheid. Mijn goede voornemens bezweken voor de onmogelijkheid. Wat was ik ijverig en lustig, toen ik niets te doen vond! wat was ik werkzaam! Hoe betreurd ik de vervliegende uren, toen niets om te studeren zich opdeed! in alles zocht ik een onderwerp, een motief, doch vond het nergens; ik trachtte de ellendigste zaken mooi te vinden, maar kon er nog niet toe geraken en gevoelde al mijn zwakheid. Lag het aan mij of aan de natuur? Ik werd wanhopend. Ik verwenste alle aardappel- en boekweitvelden, met Lochem, de peppels en 't elzeshout. Wat maakt vruchteloos zoeken iemand bitter en ondragelijk! Ik was toen zeker de onaangenaamste mens die men denken kan. En toch regende het niet en was het geen zondag. (...) Ik benijdde ieder, want ik kon niet mede genieten, omdat ik dat ellendige pittoresque zocht en het schone niet begreep dat in het zien van gelukkige mensen, een rijke oogst en vruchtbare akkers gelegen is. Wat is die eenzijdigheid naar! Hoe luttel werkte mijn fantasie; hoe flauw werd mijn hart getroffen! Dat toch behoeft niet

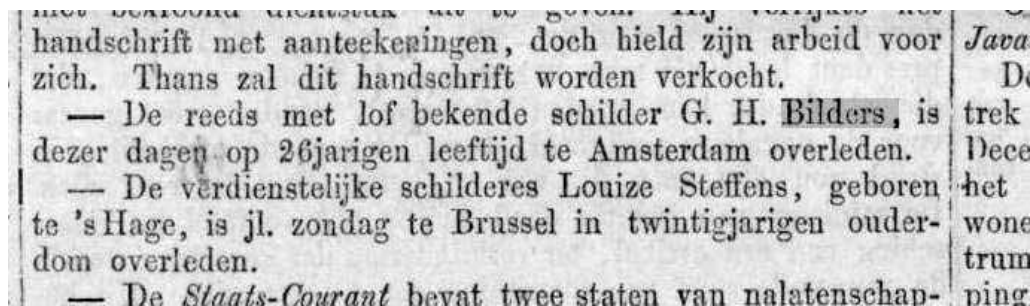
¹⁰ Citaat in oorspronkelijke spelling. De Haas en Kruseman van Elten zijn twee bevriende landschapsschilders. Johannes Hubertus Leonardus (Jan) de Haas trouwde in 1862 met Caroline Bilders, de zuster van Gerard. De Haas en Kruseman woonden in het begin van de jaren zestig in Brussel. In 1865 sterft Caroline, net als haar broer, aan tuberculose.

altijd de indruk te ontvangen van weelderige vormen of gloeiende kleuren om zich voor zonschijn te openen, en het strelende gewaar te worden van te leven onder de mensen en met de gulle natuur, die haar schatten kwistig aanbiedt. Geduld oefenen en het beste kiezen en nemen uit de omstandigheden, uit de toestanden waarin men geplaatst is, ik heb mij dit reeds zo dikwijls voorgenomen, maar er nooit toe kunnen geraken. Overal zie ik de bloemen voorbij. Ach! het is de eigenbaat, die mij alles bederft en mij belet iets anders te zien dan hetgeen mij in het bijzonder te stade komt. ¹¹

Uit deze regels blijkt dat de geestelijke en lichamelijke toestand waarin Bilders zich bevindt, ernstig is. Ook moet hij half september, weer terug in Amsterdam, bed houden wegens hoestbuien gepaard met opgeven van wat bloed, waarvan hij ook in Lochem al last had gehad.

De periode die nu aanbreekt, wordt gekenmerkt door zijn slechter wordende gezondheid en voortdurend geldgebrek. Van grote reizen is geen sprake meer: hij trekt bij zijn vader in en gaat zich op aquarelleren toeleggen. In mei 1863 voelt hij zich zo goed dat hij een uitnodiging van de familie Kneppelhout om naar hun landhuis in Oosterbeek te komen met beide handen aangrijpt. In oktober is hij weer terug in Amsterdam. In de winter van 1864 reist hij naar zijn zuster en zwager in Brussel. Hier verkoopt hij dankzij de relaties van zijn zwager in de kunstwereld een schilderij. Terug in Nederland verlangt hij naar een zomer in Oosterbeek, maar zijn gezondheid gaat van kwaad tot erger, zodat hij bij zijn vader het ziekbed moet houden. Het einde is onontkoombaar: 'Ik zie in hem, helaas! Nu niets anders dan een teringlijder,' schrijft zijn ontroostbare vader aan Kneppelhout in december 1864. Op 8 maart 1865 sterft Gerard ten huize van zijn vader, 26 jaar oud.

Op 11 maart 1865, de vierde sterfdag van zijn moeder, wordt hij in de Amsterdamse Nieuwezijds Kapel begraven. Vele kunstbroeders begeleiden hem naar zijn graf.

In de Provinciale Overijsselsche en Zwolsche Courant stond op 15 maart 1865 dit kleine berichtje, waarvan het maar zeer de vraag is of Jette Meijerink, of voluit: Henriette Willemina Antonia Meijerink, het ooit gelezen heeft. Dat ze wel eens teruggedacht heeft aan die gekwelde kunstschilder, die die sombere augustusmaand in 1862 in het Wapen van Amsterdam doorbracht, mogen we wel aannemen.

In november 1876 trouwt ze met de bakker Andreas van Aken uit Amsterdam. Het echtpaar verhuist naar Amsterdam, waar de onderzoeker het spoor bijster raakt. In 1894 woont Jette, blijkens een vermelding in het legger van het kadaster van Lochem, dan in Den Haag, waar ze geregistreerd staat als wijnhandelaarster. Ze is dan al weduwe van Andreas van Aken.

Blijkens de acte van de burgerlijke stand van Arnhem is aldaar Henrietta Wilhelmina Antonia Meijerink, weduwe van Andreas Jacobus van Aken, op 5 februari 1921 overleden. Zij is 81 jaar geworden.

Het Wapen van Amsterdam

Het logement Het Wapen van Amsterdam, dat in de besproken periode gedreven werd door Hendrik Willem Meijerink, was gelegen aan de Voorstraat, de huidige Nieuwstad, op de hoek van wat later de Emmastraat ging heten, en destijds het voetpad naar Langen was. Op de kadastrale kaart van 1832 is het pand duidelijk aangegeven (zie volgende pagina).

Het ligt voor de hand te veronderstellen dat het Wapen van Amsterdam ook als uitspanning voor de diligence en postkoets fungeerde. Meijerink, afkomstig uit Brummen, vestigt zich, met zijn echtgenote Catharina van Wijhe in 1854 in Lochem. Hij neemt het logement over van Albert Weekenstroom. Hun dochter Henriette Willemina Antonia is dan 15 jaar. Als haar weg en die van de ongelukkige, maar zo talentvolle schilder elkaar kruisen, zijn zij beiden 23 jaar.

¹¹ Zaal, p. 114-115; spelling door Zaal gemoderniseerd

Kadastrale kaart 1832

Vijftien jaar later wordt het dus een bakker uit Amsterdam, die zijn verplichtingen ten aanzien van de Nationale Militie is nagekomen, en van wie zij in 1878 een zoon krijgt: Johan Willem Frederik van Aken.

Had die augustusmaand in 1862 de zon maar gescheenen, waren de avonden maar vervuld geweest met de warmte van een zomer, hadden de bladeren van de appelbomen achter de doornenheg maar zachtjes geritseld, ja dan ...

Het Wapen van Amsterdam van Hendrik Willem Meijeink

Literatuur:

Bilders, Gerard, Vrolijk versterven, een keuze uit dagboek en brieven door Wim Zaal, Amsterdam, 1974; aangeduid door Zaal Gekleurd grijs, Johannes Kneppelhout (1814-1885) en Gerard Bilders (1838-1865), Brieven en dagboek, bezorgd door Wiepke Loos, Zwolle 2009; aangeduid door GG

Schuttevâer, H, De Lochemse samenleving in vroegere generaties, Lochem, 1983

Archieven:

RAZ

Historische Genootschap Lochem Laren Barchem

Mededelingen en oproep

Oude Begraafplaats

Corrie Burggraaff

Op 13 januari 2010 hebben wij ons als werkgroep aangemeld om mee te doen aan de dag "Nederland Doet" op 19 maart 2011. Ook mochten wij meedoen van het Oranjefonds om een financiële bijdrage voor ons werk te vragen. Dat is ons gelukt.

Wij kregen € 265,00 voor onze werkgroep. Er hebben zich echter maar drie vrijwilligers aangemeld, maar wel zeer enthousiaste mensen.

Echter voor Marie Aalbers en mij was dat te weinig, we hadden op 8 tot 10 vrijwilligers gehoopt. Toch hebben wij de aanwezige vrijwilligers uitgenodigd om met hen over onze mooie begraafplaats te lopen en er over te vertellen. Daarna hebben wij, samen met de vrijwilligers en Focko de Zee, koffie gedronken met een traktatie van het Vrijwilligerssteunpunt Lochem.

Oproep

De nieuwe vrijwilligers zouden best, op één of twee zaterdagen in de maand (?s morgens of ?s middags), een paar uurtjes willen helpen.

Nu zou ik willen vragen of van al onze leden er niet één of twee dit zouden willen opzetten.

Dan heb ik zelf nog een mededeling. Dit is voor mij namelijk het laatste jaar dat ik samen met Marie Aalbers de kar wil en kan trekken. Door lichamelijk ongemak zal zowel zij als ik moeten stoppen met het vrijwilligerswerk op de Oude Begraafplaats.

Afgelopen jaar zijn ook drie vrijwilligers, één door overlijden en twee door ouderdomsgebreken gestopt met hun vrijwilligerswerk. En er komen geen nieuwe vrijwilligers voor terug.

Leden a.u.b. meldt u.

Laat niet al ons werk in de afgelopen dertien jaar voor niets zijn geweest.